

Emlékezés gróf Bolza Gézára

(folytatás az 1. oldalról)

A városban mindig gyalog járt, de így ment ki a halásztelki majorjaiba is. Útjában mindenkinek előre köszönt – kalaplevéve. Krakóban cukrot szórt az őt kísérő gyermekeknek.

Nem volt közintézmény, egyesület, amelynek ne lett volna vezető tagja, támogatója. Így a község képviselőtestületének, a vármegye törvényhatóságának hosszú évtizedeken át volt a tagja, de társadalmi egyesületek, iskolák, intézmények is nagyon sokat köszönhetnek jótékonykodó lelkületének. Számos egyesületnek elnöke, illetve díszelnöke volt. Így lett többek között az 1892-ben megalakult Szarvasi Önkéntes Tűzoltó Egylet parancsnoka, melyet tizenegy évig odaadással vezetett és támogatott. Parancsnoksága idején megalkotta az első Békés vármegyei Tűzoltó Szövetséget 1899-ben.

Szarvas országgyűlési képviselője volt 1900-ban, majd a főrendi háznak lett örökös tagja. A király Lipót-Rend Lovagkeresztjével tüntette ki. Minden kulturális

megmozdulást melegen felkarolt: a halásztelki régészeti őstelep feltárásával jelentős értékeket juttatott a Nemzeti Múzeumnak. Az I. világháború után a kormányzó felhívásának legelőször ő tett eleget az egész országban: a vitézi rendnek 27 hold földet ajánlott fel. Vagyónának jövedelmét állandóan az intézmények és a szegény embertársai között osztotta szét.

Ruházatában, étkezésében a lehető legegyszerűbb volt, de szíve mindenki előtt megnyílt, és nem volt olyan jótékonyági akció, amelyben a neve a legelsőik között ne lett volna. Szociális gondolkodását, keresztényi lelkületét mi sem bizonyítja jobban, minthogy kondorosi birtokának nagy részét kisembereknek adta ki bérbe, és 30 éven át atyai vezetője volt ezeknek is.

A román megszállás alatt (1919. ápr. 28 - 1920. márc. 2.) prefektusnak nevezték ki, de ő a megbízást hazafias magyarságára hivatkozva visszautasította. Az idegen katonai meg-

szállás idejének őszén csaknem végzetes lelki megrázkódtatást kellett elszenvednie. Az előzmény az volt, hogy tíz román tiszt a kastélya felső emeletén beszállította magát. Ott minden este ettek, ittak, szórakoztak, cigányzenére táncoltak a kastély női alkalmazottaival, akikhez a szép, sudártermetű, fekete hajú Mária grófkisasszony is csatlakozott. Itt szerezett bele a magas, jóvágású főhadnagyba, *Galgóczy Sándorba*, aki civilben tanító volt. Egyik délután a főhadnagy tiszteletét tette Géza grófnál, és

Gróf Bolza Géza egykori kastélya

azon nyomban megkérte Mária kisasszony kezét. A kastély urának a válasza: „szó sem lehet róla!” Néhány nap múlva a főhadnagy éjjel a leányt hintón megszőktette.

Senki nem vette észre Mária távozását, csak a szobájában alvó Lord nevű farkaskutyája. Ennek csaholására, ugatására ébredtek fel az alkalmazottak. Kinyitva a grófkisasszony szobája ajtaját, a kutya kirohant a nagyvilágba – soha többet nem látták Szarvason –, s mikor úrnőjüket nem találták, *Stefáni Pál* inas az épület másik szárnyában lakó grófnak jelentette az esetet. Az apa felöltözött, de ő is csak lánya hült helyét lelta. Azonban az ablak alatt bedobva talált egy levelet, felbontva a háznép jelenlétében felolvasta: „Drága jó Papikám! Megyek a boldogságom után! Ne haragudj rám! Bocsság meg nekem! Szerető leányod Minka.” A levél elolvasása után el is dőlt a kereveten. A megérkezett két orvos, *Belopotoczki* és *Déry*

vette kezelésbe. Az apa magához térve ezt mondta: „Nem csinálunk semmit. Ha itt tudta hagyni az édesapját, hagyjuk ott, ahol van!” Néhány nap múlva egy őrmester jött katonai kocsival Mária holmijáért. Levelet adott át, amelyben a grófkisasszony felsorolta, mi mindent hozzanak utána. A levél, a lista olvastán Géza gróf beteg elűnt a kastélyból, és csak este került elő megtörve, összeroskadva. Hat hétig nyomta az ágyat. Mária életében soha többé nem jött Szarvasra. Ő csak jött volna, de a kérlelhetetlen,

ta el. Klára leánya, aki minden májust itt töltött családjával (*Dénes* és *Klotild*), hívta Kenderesre a birtokra. Hiába! Hogy Géza gróf fájdalma még nagyobb legyen, egyetlen fia, *Alfonz* is polgárlányt, a szarvasi *Bugyis* (*Vásárhelyire* magyarosított) gyógyszerész leányát vette nőül. Nem is volt szabad többé belépniök a kastélyba.

Géza gróf a vagyonból azért egyiküket sem zárta ki. A kastély Máriáé, *Galgóczyné* lett, a gondozását id. *Melich Pálra*, a család kertészére és mindenesére bízta, akinek a hátul lévő

kis házat ajándékozta.

1944 októberében megjelent a tönkretett kastélyparkban egy összes román tiszt, *Melich Pált* kereste. Üdvözlés után bemutatkozott: *Galgóczy Sándor* tábornok volt, elmondta, hogy Temesvárott él feleségével, kilenc gyermekével, unokáival együtt. A háború befejezése után majd eljönnek Szarvasra, és mindent elrendeznek. *Alfonz* budapesti esküvői meghívójára is csak annyi volt az apai válasz: „Ha nem sajnálsz, csináld fiam, amit akarsz!” S ha *Alfonz* neve szóba jött: „Már nem szeretem! Voltak és nincsenek, egyik sem, másik sem.” *Alfonz* Békés vármegye főbírójaként fiatalon, 47 éves korában halt meg. Géza gróf Klára leánya, *Hellenbachné*, 1945-ben Pesten gránátbecsapódás áldozata lett.

A kastély ura 79 éves kort elérve ágyának dőlt, tizenegy hónapig volt beteg, a szorgalmas orvosi kezelés és *Stefáni Pál* asztali inasának éjt nappallá tévő önfeláldozó szeretete sem tudta őt az életnek megtartani.

1936 november 15-én vasárnap délben halt meg. Halála előtt is az elesettekre gondolt, nagyobb összeget adományozott a szegények javára. Az utolsó kívánsága is az volt, hogy koporsójára koszorút ne küldjenek, és a testét ne balzsamozzák be.

Forrásunkak: A cikk második részében *Dr. Domán Imre* feljegyzései (*Domán-hagyaték*); *Szarvasi Közlöny*, 1936. november

Adatközlők: *Melich Pál*, *Szőnyi Gyula*